

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

**VZDELÁVANÍM
PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH
RÓMSKYCH KOMUNIT**

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKYCH KOMUNIT

Sylvia Smolková

Remeselné práce – Krížiková výšivka 1.časť (Pracovné listy)

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum,
Ševčenkova 11, 850 01
Bratislava

Autor UZ: Mgr. Sylvia Smolková

Kontakt na autora UZ: ZŠ s MŠ Lipovce, Lipovce 125,
zssmslipovce@gmail.com

Názov: Remeselné práce – Krížiková
výšivka 1.časť (Pracovné listy)

Rok vytvorenia: 2014

**Oponentský posudok
vypracoval:** < Mgr. Helena Hricová >

ISBN 978-80-565-0151-1

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Obsah:

1. Tradície krížikového výšivkárstva	4
2. Materiál na krížikové vyšívanie	5
3. Pomôcky na krížikové vyšívanie.....	5
4. Základné techniky krížikového vyšívania.....	6
5. Úprava a údržba krížikových výšiviek.....	8
6. Zhotovenie jednoduchých výšiviek podľa návodu a ich praktické využitie v konkrétnych výrobkoch:.....	8
a) POZDRAVY K RÔZNYM PRÍLEŽITOSTIAM: VALENTÍN, VELKÁ NOC, VIANOCE	8
b) ZÁLOŽKA DO KNIHY	14
c) NÁRAMOK PRIATELSTVA.....	16
d) ČIERNOBIELY (JEDNOFAREBNÝ) DEKORAČNÝ OBRÁZOK.....	17
7. Zdroje	18

1. Tradície krížikového výšivkárstva

Vyber správnu odpoveď a vyrieš tajničku. Zo zvyšných písmen vytvor názov látky, ktorá sa používa na krížikové vyšívanie. Pomôž si internetom.

1. Výšivky boli v minulosti prevažne výsadou

K: bohatých

P: chudobných

2. zdobili najmä bielizeň a odevy z drahých materiálov

A: flanel

R: zamat a hodváb

3. neskôr aj chudobné dedinské dievčatá začali zdobiť svoje odevy výšivkou na plátno z

Í: ľanu a konope

N: polyesteru

4. pri farbení plátna a priadze používali domácky vyrobené základné farby

Ž: červená, modrá, žltá

A: fialová, ružová, oranžová

5. krásu výšiviek môžeme dodnes obdivovať napríklad na zachovaných ľudových

M: kožuchoch

I: krojoch

6. najčastejšie sa výšivkami bohato zdobené odevy využívali

A: vo všedný deň

K: počas sviatkov a obradov.

1.	2.	3.	4.	5.	6.

Tajnička:

Látka:

2. Materiál na krížikové vyšívanie

Pozorne si prečítaj nasledujúci text a potom správne prirad' jednotlivé druhy materiálov a priadzí na vyšívanie do dvoch skupín. Doplň do tabuľky.

„Materiál, na ktorý najčastejšie vyšívame krížikové výšivky je hrubá štvornitková kanava, jemnejšia kanava a panama. Priadze na vyšívanie volíme podľa hrúbky látky. Na hrubú kanavu môžeme použiť aj vlnu. Na jemnejšiu kanavu a panamu najčastejšie používame jemnú priadzu perlovku alebo mulinku.“

Materiál na vyšívanie	Priadza na vyšívanie

3. Pomôcky na krížikové vyšívanie

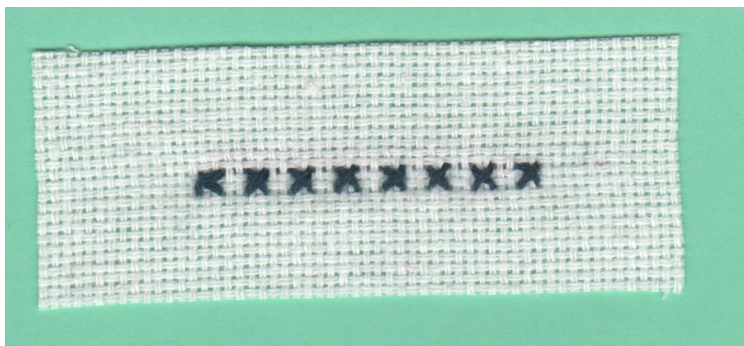
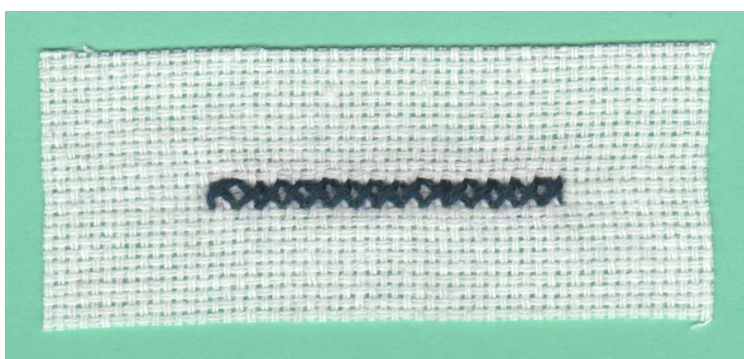
Z nasledujúcich pomôcok vyber a zakrúžkuj tie, ktoré sa používajú pri krížikovom vyšívaní:

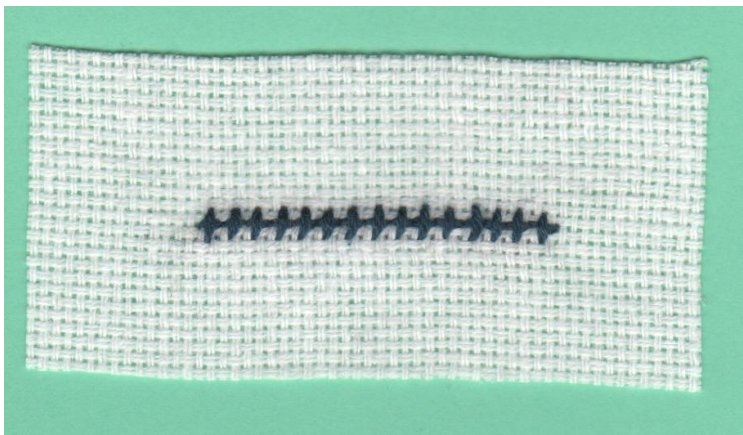
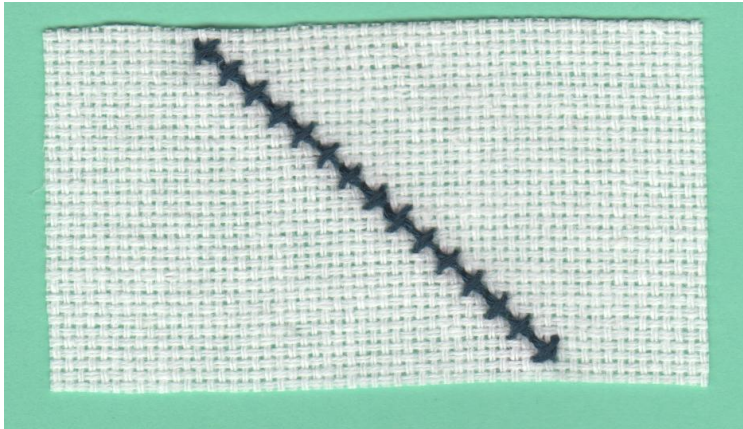
- tupá ihla s väčším uškom
- háčkovka
- ihlice na štrikovanie
- špicaté nožnice
- náprstok
- ihla s ostrým koncom
- rám na vyšívanie
- gombíky
- šijací stroj.

4. Základné techniky krížikového vyšívania

a) Z nasledujúcich pojmov vyber správny popis a doplň ho ku každému obrázku:

- riedke krížiky
- stojaté krížiky
- krížiky v šikmom rade
- jednoduché krížiky
- krížiky v dvoch radoch

b) Pozorne si prečítaj nasledujúci text a v každej vete oprav jednu chybu. Nesprávne slovo preškrtni a správne slovo dopíš na vybodkované miesto za každú vetu.

„Křížiky nepatria medzi najrozšírenejšiu techniku křížikového vyšívania.
..... Veľkosť křížika a hrúbku priadze na vyšívanie si vyberáme podľa farby tkaniny ...
..... Křížikový vzor je pekný len vtedy, keď je vyšitý presne
a nepravidelne. Křížiková výšivka je všestranne nepoužiteľná.
..... Používa sa na výzdobu odevov a ich častí: blúzky, kopačky,
goliere, vrecká. Vhodná je aj na vyšívanie úžitkových podmetov
(prestieranie, obrusy, ...) Křížiky môžeme háčkovať
viacerými spôsobmi.“

5. Úprava a údržba krížikových výšiviek

V každej vete zakrúžkuj z dvojice podčiarknutých slov jedno správne slovo.

Pranie a žehlenie výšiviek: „Výšivky perieme zľahka v rukách vo vlažnej – v horúcej vode s trochou mydla alebo prášku na pranie. Výšivky vo vode jemne máčame – poriadne šúchame. Po vypraní ich plákame vo vlažnej – v horúcej vode až kým nie je voda celkom čistá. Čisté - špinavé výšivky naškrobíme. Potom ich zľahka - poriadne vyžmýkame a vyrovnané vysušíme na šnúre alebo na rovnej ploche. Výšivky nechávame - nenechávame celkom vysušiť, lebo mierne vlhké sa žehlí ľahšie a rýchlejšie. Žehlíme ich z lícnej - rubovej strany najlepšie cez nejaké tenké čisté plátno (napr. plátenná vreckovka).“

6. Zhotovenie jednoduchých výšiviek podľa návodu a ich praktické využitie v konkrétnych výrobkoch:

a) POZDRAVY K RÔZNYM PRÍLEŽITOSTIAM: VALENTÍN, VEĽKÁ NOC,

VIANOCE

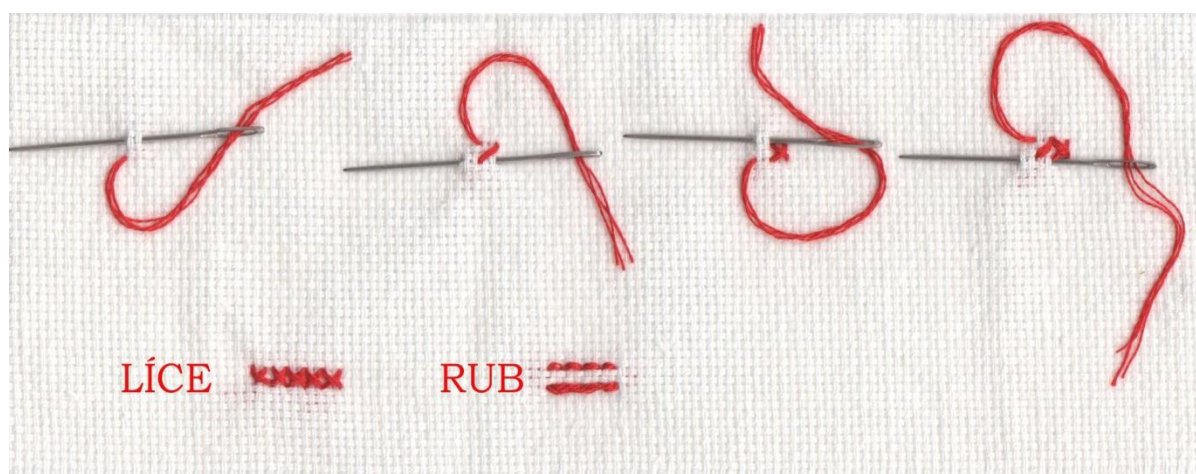
Krížikovou výšivkou môžeme vyrobiť ľubovoľne veľké obrázky s rôznymi motívmi, ktoré sa potom dajú všestranne využiť. Môžeme nimi napríklad ozdobiť vlastnoručne vyrobené pozdravy a potešiť tak svojich blízkych a priateľov. Pripravíme si pomôcky na vyšívanie: panamu, fialovú mulinku, tupú ihlu a nožnice (obr. 1).

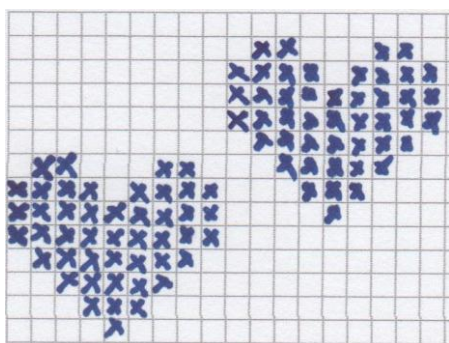
obr. 1

Podľa návodu na vyšívanie krížikov (obr. 2) vyšijeme na panamu podľa nakreslenej predlohy (obr. 3) srdiečka. Ak chceme mať výšivku peknú aj z rubovej strany nerobíme na nej žiadne uzlíky. Pri každom začínaní necháme voľne visieť aspoň 4 - 5 cm mulinky. Po vyšítí

niekoľkých krížikov si výšivku otočíme a visiaci koniec mulinky zašijeme tak, že zachytávame len rubové stehy výšivky. Zvyšnú časť mulinky odstrihneme.

obr. 2

obr. 3

obr. 4

Hotovú výšivku (obr. 4) podľa potreby vyžehlíme. Pripravíme si ďalšie pomôcky: biely a farebný papier, nožnice, lepidlo, kružidlo, pravítko, ceruzu, fixu. Z farebného papiera vystrihneme obdĺžnik s rozmermi 16 x 22 cm, z bieleho papiera vystrihneme ďalší o trochu menší obdĺžnik (obr. 5). Oba obdĺžniky preložíme na polovicu.

obr. 5

Vo farebnom obdĺžniku si nakreslíme kružnicu s polomerom asi 3 cm a vystrihneme kruh. Na ozdobenie si môžeme vystrihnúť ešte kruhový pás široký asi 8 mm s vnútorným priemerom 3cm (obr. 6), ktorý nalepíme okolo kruhového otvoru. Pod otvor môžeme napísať ľubovoľný text. Na vnútornú stranu pozdravu nalepíme vyšitý obrázok a prekryjeme ho bielym obdĺžnikom (obr. 7).

obr. 6

obr.7

Pozdrav K Valentínovi je hotový (obr. 8).

obr. 8

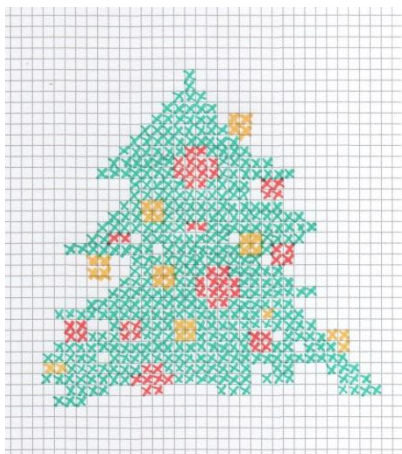
Rovnakým spôsobom si môžeme vyrobiť ďalšie pozdravy k rôznym príležitostiam, napríklad k Veľkej noci a k Vianociam. Podľa pripravených predlôh (obr. 9, 11, 13, 15, 17) vyšijeme krížikmi obrázky na panamu alebo kanavu. Z farebného papiera si pomocou nožníc vyrobíme pozdravy, nalepíme na ne vyšité obrázky a dopíšeme ľubovoľný text (obr. 10, 12, 14, 16, 18).

obr. 9

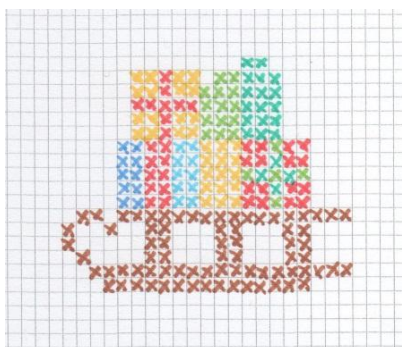
obr. 10

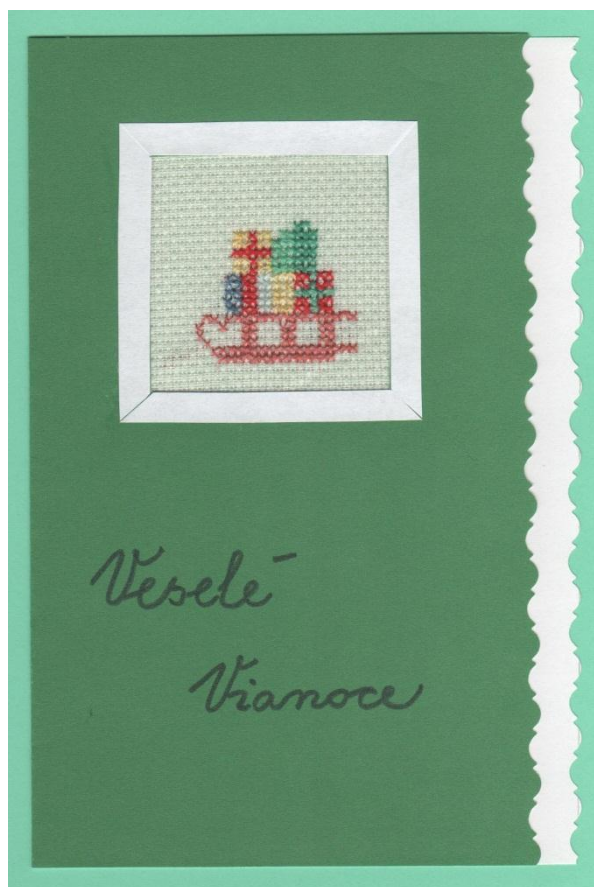
obr. 11

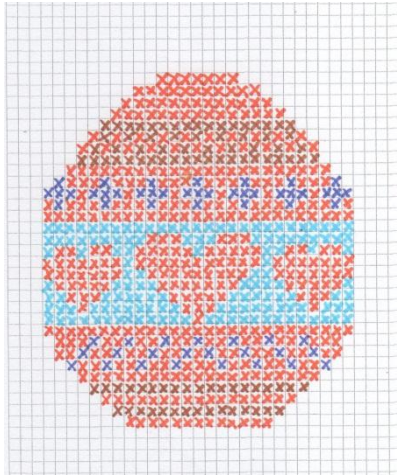
obr. 12

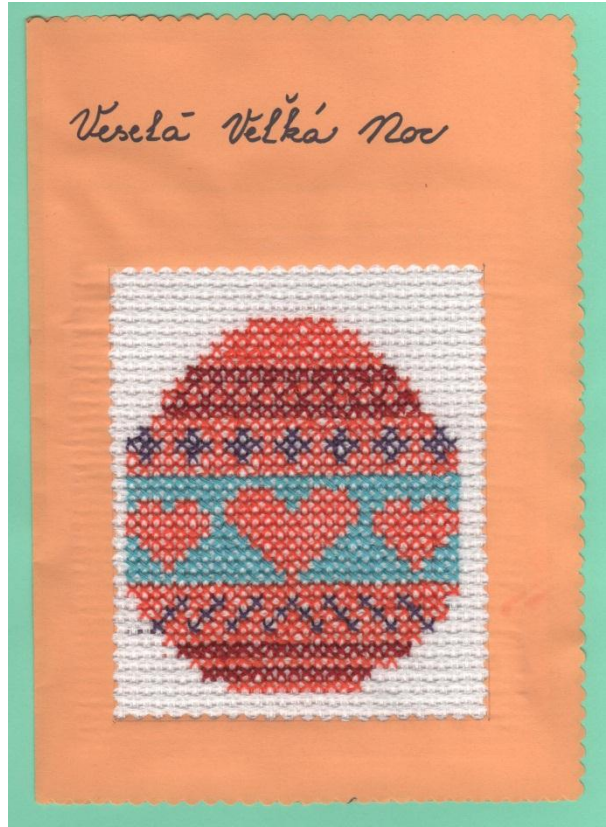
obr. 13

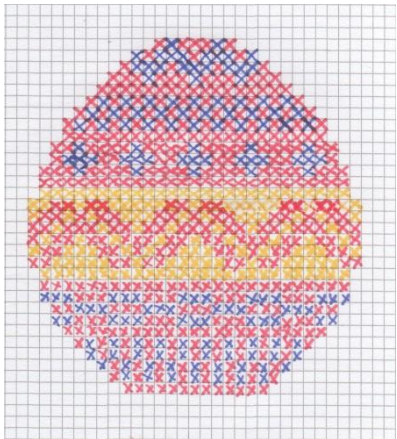
obr. 14

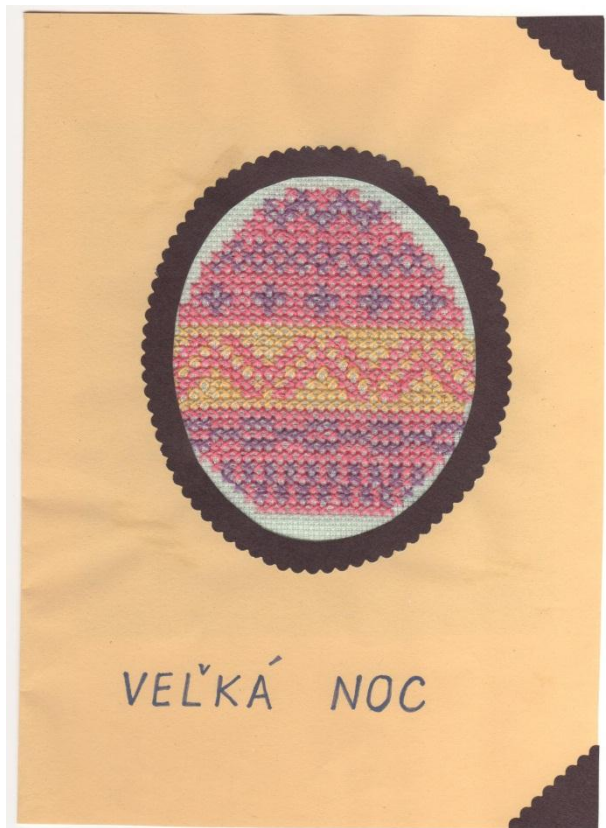
obr. 15

obr. 16

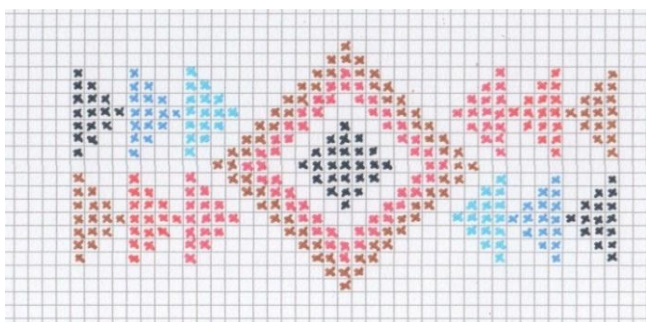
obr. 17

obr. 18

b) ZÁLOŽKA DO KNIHY

Křížikovou výšivku môžeme použiť aj na výrobu rôznych úžitkových predmetov, napríklad záložky do knihy. Na jej zhotovenie potrebujeme panamu, farebné mulinky, tupú ihlu, nožnice, výkres, lepidlo. Z panamy si vystrihneme obdĺžnik s rozmermi 24 x 12 cm. Začneme vyšívať podľa predlohy (obr. 19) v pravom dolnom rohu obdĺžnika vo vzdialenosti asi 2 cm od okrajov.

obr. 19

Celý vzor vyšijeme dvakrát za sebou s medzerou jedného krížika medzi výšivkami (obr. 20).

obr. 20

Konce hotovej výšivky môžeme rozstrapkať tým, že povýťahujeme niekoľko priečných nití na oboch koncoch výšivky (obr. 21).

obr. 21

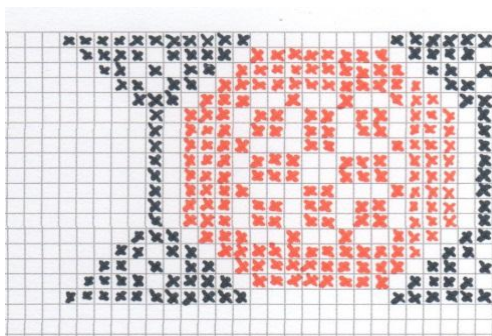
Záložku môžeme spevniť tak, že dovnútra vlepíme obdĺžnik z výkresu s rozmermi 21 x 5 cm.

Záložka do knihy je hotová (obr. 22).

obr. 22

Rovnakým spôsobom môžeme vyrobiť aj ďalšie záložky, ktoré môžu byť napríklad len jedno alebo dvojfarebné (obr. 23).

obr. 23

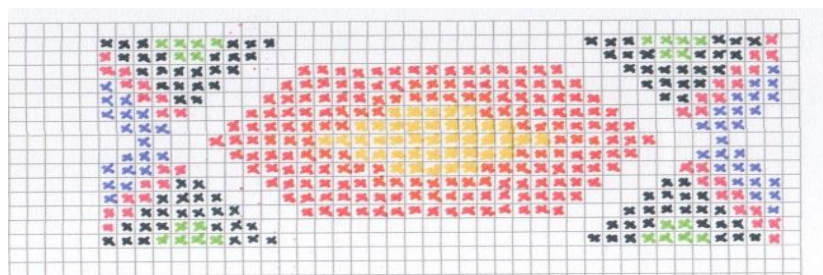
Jeden koniec záložky môžeme zahnúť v mieste, kde sa končí vyšitý vzor, druhý koniec môžeme pozahýnať do tvaru trojuholníka a prilepiť alebo zašit' (obr. 24).

obr. 24

c) NÁRAMOK PRIATEĽSTVA

Obľúbenou ozdobou u detí sú náramky priateľstva, ktoré si tiež môžeme vyrobiť využitím krížikovej výšivky. Na náramok priateľstva potrebujeme kanavu s rozmerom asi 15 x 6 cm, farebné mulinky, tupú ihlu, nožnice, ostrú ihlu a niť. Na kanavu si vyšijeme obrázok podľa predlohy (obr. 25).

obr. 25

obr. 26a

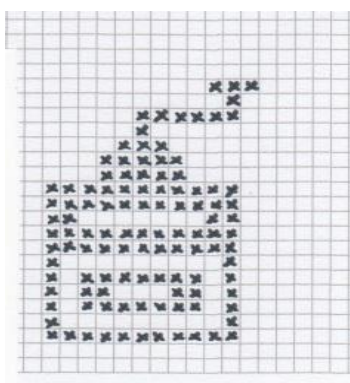
Keď máme výšivku hotovú (obr. 26a), zahneme zvyšné časti kanavy a na rubovej strane náramku ich spolu zošijeme. Nastriháme si 12 kusov z použitých farebných mulínok približne 15 cm dlhých. Rozdelíme si ich po 6 kusov a prišijeme na oba konce náramku. Potom z nich môžeme zapliesť vrkoč. Poslúžia nám na uchytenie náramku na ruku (obr. 26b).

obr. 26b

d) ČIERNOBIELY (JEDNOFAREBNÝ) DEKORAČNÝ OBRÁZOK

Veľmi peknou dekoráciou v domácnosti sú malé jednofarebné obrázky. Na ich výrobu potrebujeme panamu, čiernu a červenú mulinku, tupú ihlu, nožnice, výkres, 2 kolieska na záclony a lepidlo. Podľa návodu (obr. 27) si vyšijeme maličkými krížikmi obrázok. Z hotovej výšivky si vystrihneme kruh podľa kolieska na záclony (obr. 28). Rovnaký kruh si vystrihneme aj z výkresu. Výšivku si prilepíme na výkres a zhora na ňu prilepíme koliesko na záclony. Dekorácia je hotová (obr. 29).

obr. 27

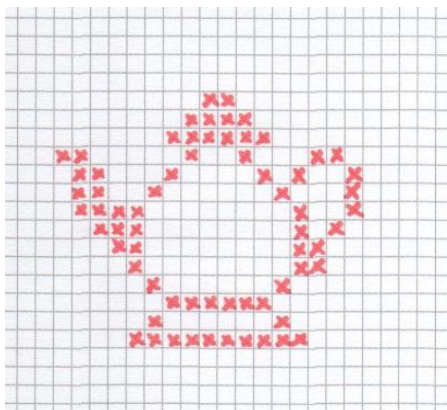

obr. 28

obr. 29

Rovnakým spôsobom si podľa návodu (obr. 30) môžeme zhotoviť obrázok aj v inej farbe, napríklad červenej (obr. 31). Ak chceme obrázok niekam zavesiť tak si medzi výšivku a výkres na vrchnej strane vlepíme kúsok nite na zavesenie.

obr. 30

obr. 31

Najšikovnejší žiaci si môžu vyskúšať aj náročnejšie výšivky (obr. 32), ktoré potom môžu aj zarámovať (obr. 33).

7. Zdroje

1. Vlastný archív
2. Duchoňová Milina, Vyšívame, ALFA 1976
3. Mannová, Marta Výšivky, PRÁCA – Vydavateľstvo a nakladateľstvo ROH, 1973
4. Časopis Dekor, Špeciál Vianoce 2011 – obr. 9
5. Časopis Tvůrčí inspirace 7,8/2013, vydáva M. Kubanská-Branná – obr. 19, 25
6. Časopis Dorka 12/1999, Vydavateľstvo Živena, a. s. – obr. 11, 12

